

JOCS POPULARS I TRADICIONALS

BLOC: El Joc

Cicle: Mitjà

Curs: 3r i 4t

Núm. de sessions: 5 + 5

Competències Bàsiques

1. Competència comunicativa lingüística i audiovisual	5. Competència d'aprendre a aprendre
2. Competències artística i cultural	6. Competència d'autonomia i iniciativa personal
3. Tractament de la informació i competència digital	7. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic
4. Competència matemàtica	8. Competència social i ciutadana

Objectius

1. Conèixer, acceptar i valorar el propi cos i l'activitat física com a mitjà d'exploració per l'elaboració de l'autoimatge, l'autoestima i l'autoconfiança.	6. Regular i dosificar l'esforç, assolint un nivell d'autoexigència d'acord amb les pròpies possibilitats i les característiques de la tasca.
2. Apreciar els efectes beneficiosos envers la salut de l'exercici físic i de l'adquisició d'hàbits higiènics, alimentaris i posturals.	7. Explorar les possibilitats i recursos expressius del propi cos per comunicar sensacions, emocions i idees.
3. Utilitzar el coneixement del propi cos, les capacitats físiques i les habilitats motrius per resoldre i adaptar el moviment a les necessitats o circumstàncies de cada situació.	8. Compartir i gaudir de l'exercici físic i de l'expressió i comunicació corporal en col·lectivitat mitjançant el joc, la dansa i qualsevol activitat física que comporti el desenvolupament de la persona.
4. Seleccionar i aplicar de forma eficaç i autònoma, principis i regles per resoldre problemes motors en la pràctica d'activitats físiques.	9. Participar en activitats físiques compartint projectes, establint relacions de cooperació per assolir objectius comuns sense discriminacions, per mitjà de la participació solidària, tolerant, responsable i respectuosa i resolent els conflictes mitjançant el diàleg.
5. Participar en jocs com a element d'aproximació als altres, seleccionant les accions i controlant l'execució de les mateixes, prèvia valoració de les pròpies possibilitats.	10. Conèixer i valorar la diversitat d'activitats físiques, lúdiques i esportives com elements culturals, propis i d'altres cultures, mostrant una actitud crítica tant des de la perspectiva de participant com d'espectador/a.

Continguts del bloc	
Apreciació del joc com a element de la realitat social i cultural.	Participació en diferents tipus de joc.
Execució i descobriment de les estratègies bàsiques del joc relacionades amb la cooperació, l'oposició i la cooperació/oposició amb relació a les regles del joc.	Actitud responsable en relació amb l'estratègia del joc.
Reconeixement i valoració de les persones que participen en el joc.	Comprensió, acceptació i compliment de les normes del joc.
Valoració de l'esforç en els jocs.	Valoració del joc com a mitjà de relació, de divertiment i d'ús del temps de lleure.
Criteris d'avaluació de cicle	
Utilitzar les nocions topològiques per orientar-se a l'espai en relació a la posició de persones i d'objectes.	Participar en les activitats físiques ajustant la pròpia actuació a les possibilitats i limitacions corporals i de moviment.
Desplaçar-se i saltar mitjançant un moviment corporal coordinat.	Saltar i llançar objectes coordinadament.
Incorporar conductes actives d'acord amb el valor de l'exercici físic per a la salut, mostrant interès per la cura del propi cos.	Proposar estructures rítmiques senzilles i reproduir-les corporalment o amb instruments.
Utilitzar els recursos expressius del cos i promoure el treball en grup per representar i escenificar històries reals o imaginàries	Participar i gaudir dels jocs i les activitats físiques amb coneixement i respecte de les normes i mostrant una actitud d'acceptació vers els companys.

Objectius didàctics	Criteris d'avaluació
<ul style="list-style-type: none">• Identificar el joc popular i tradicional com a objecte de plaer i recreació; divertir-se jugant.• Participar activament en els jocs populars i tradicionals complint les normes establertes en cada un d'ells.• Crear un fitxer de jocs populars i tradicionals.• Treballar en grup per aconseguir un objectiu comú.• Utilitzar els jocs com a element de relació amb els demés.• Desenvolupar noves formes saludables d'ocupar el temps d'oci a partir dels jocs populars i tradicionals.• Valorar el material i la seva absència en les activitats com a element positiu.	<p>L'alumne ha de ser capaç de:</p> <ul style="list-style-type: none">• Mostrar interès en els jocs populars i tradicionals.• Complir les regles del joc.• Saber treballar en grup.• Gaudir del joc respectant els companys/es

Activitats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
<p>Inici</p> <ul style="list-style-type: none">• Activitat de situació dins la unitat:<ul style="list-style-type: none">• Què vol dir joc popular i tradicional?• Quins jocs populars i tradicionals coneixem?• Preguntar a casa a quins jocs populars i tradicionals jugaven els pares i avis, quan eren petits. Omplir fitxa (annex 1). <p>Desenvolupament</p> <ul style="list-style-type: none">• A partir de la fitxa que han retornat de casa, els alumnes crearan en parelles o petits grups un fitxer de jocs populars i tradicionals. Cada grup en farà un o dos per tal que entre tots aconseguim un bon fitxer de jocs.	<ul style="list-style-type: none">• L'avaluació es realitzarà al llarg de totes les sessions, mitjançant l'observació directe (graella annex 2) i una fitxa autoavaluativa, que cada alumne omplirà al final de cada sessió. Només s'ha d'autoavaluar d'un dels jocs. Annex 3 (servirà per totes les sessions)• S'avaluarà el contingut de les fitxes del joc i el treball del grup.• S'avaluarà la capacitat d'organització dels alumnes i els rols dins el grup.• Fitxa: annex 1

- **La Cadena.** Un jugador comença parant sol. Quan agafa a algú, paren tots dos agafats de la mà. Si durant la recerca d'un nou membre per a completar la cadena es deixen anar, han de tornar a agafar-se abans de tocar algú altre. Si són tres, continuen agafats tots junts, però quan toquen el quart ja poden fer dues parelles. Es van fent parelles i es van empaitant els que queden fins que tothom és agafat. L'últim de ser tocat és qui parará a la següent partida.
 - *Variant 1:* No deixar-se anar de les mans; formant una cadena cada vegada més llarga. Para el primer que ha estat atrapat.
- **Els cromos.** És un joc al que es pot jugar individualment o en grup, a l'interior o a l'exterior, i amb diferents tipus de cromos. Els jugadors es col·loquen en rotllana, cadascú amb els seus cromos. Al centre de la rotllana es fa una pila de cromos. El joc consisteix en colpejar la pila de cromos amb la mà en forma de cova fins que aconseguim donar-los la volta. Si els cromos donen la volta ens els quedem. Si cap cromos no dona la volta el torn passa al següent jugador.
- **El Pare Carbasser.** El Pare Carbasser és un joc de rotllana, amb un nombre de jugadors indeterminat. Un dels jugadors fa de Pare Carbasser. Aquest dona un número a cada un dels jugadors. El Pare Carbasser comença dient: - El Pare Carbasser quan va venir de França va portar... cinc carbasses! Llavors, el jugador que té el

número cinc ha de respondre: - Què cinc, tres! (qualsevol dels números donats) I així es va fent fins que un dels jugadors diu: - Què dos, el Pare Carbasser! Llavors es torna a començar el joc. Si un dels jugadors està despistat i no contesta, paga penyora i torna a començar el Pare Carbasser. Quan un dels jugadors té tres penyores, queda eliminat el seu número i el jugador. Si algú diu el número d'un jugador que està eliminat, també paga penyora.

- **Saltar a corda.** El nombre de jugadors és indeterminat i normalment es juga a l'exterior. El material necessari és una corda de saltar. Els jocs poden ser de dos tipus:
 - Lliures: el jugador salta com vol, intentant fer el màxim de salts possibles sense parar.
 - Amb cançons: consisteix en saltar al ritme d'una cançó i fent alguns moviments que la cançó ens indiqui.
- **La pesta alta.** Un dels jugadors para i la resta fugen d'ell perquè el jugador que para no els atrapi. Els jugadors només es poden agafar quan trepitgen terra, si són a sobre de qualsevol objecte alt, el jugador que para no pot tocar-los. L'estona en què els jugadors estan situats damunt d'un objecte alt és limitada. El jugador que para pot contar fins a deu i fer baixar el jugador que està enfilat.
- **La petanca.** És un joc tradicional català entre dos jugadors o dos equips que consisteix en fer rodar unes boles fins a col·locar-les el

més a prop possible d'una bola petita. El material necessari per jugar consisteix en 3 boles metàl·liques i una bola petita. Les superfícies de joc ha de ser plana i de terra. En primer lloc es llença la bola petita. Després, cada jugador llença, per tornos, tres boles (si es juga individualment) i dues boles (si es juga per equips). El joc continua així fins que tots els jugadors han tirat totes les seves boles. Un cop acabada la partida, la bola que es trobi més a prop de la bola petita s'apunta un punt. Al final del joc, guanya el jugador o l'equip que primer aconsegueixi acumular tretze punts.

- **La baldufa:** És una joguina feta de fusta que es fa ballar amb una corda, que s'enrosca al seu cos fent un nus molt fàcil de desfer en la seva part superior. A la part de baix té una punta d'acer sobre la que es fa girar la baldufa. Es tira la baldufa amb força, mentre s'estira la corda. El joc no consisteix solament en girar la baldufa, sinó també en poder fer moltes figures.
- **Xarranques.** En cas que no hi hagi una plantilla de xarranca al pati, aprofitaríem per demanar a un pare, conserge, mestre, nens, ex-alumnes... que ens en pintessin alguna. És el típic joc de llançar una pedra en un dels quadrats, saltar el quadre de la pedra i avançar fins al final, gires i tornes, un cop davant el quadre has d'agafar la pedra i tornar. Després llances al quadre dos i així consecutivament.

- **Io-ios.** Es poden fer diferents concursos de io-ios: qui és el que fa el moviment més original, qui aguanta més fent pujar i baixar el io-io...
- **Xanques.** Primer practiquem amb xanques baixes per començar a agafar habilitat, es pot fer lliurament. Després es pot anar combinant els dos tipus de xanques (altes i baixes). Finalment farem un circuit amb obstacles per veure el domini adquirit pels alumnes.
- **Bitlles.** Demanar a l'ajuntament del poble a veure si disposen d'un joc de bitlles catalanes, també les podem demanar a través del consell esportiu. Un cop tenim les bitlles expliquem als alumnes el seu origen i com s'hi juga.
Es pot fer un campionat, en grups de 5 nens, anotant la puntuació. Un membre del grup és el que farà de responsable anotant els punts en un full.
- **Diàbolos.** Demanar als nens/es qui té un diàbolo a casa i qui el sap fer anar. En cas que surti un nen/a de la classe serà el que ens farà la demostració. Però si no surt ningú demanarem als nens a veure si tenen un parent, amic o conegut que domini el diàbolo i si pot venir a fer una demostració. Si no surt ningú el mestre buscarà algú que pugui venir. Per disposar de més material, demanarem al consell esportiu el pack de malabars i així podrem practicar amb

diferent material: pilotes, cèrcols, mocadors...

- **Bales.** Demanarem als alumnes que portin una bala cadascú. Jugarem als jocs que ells mateixos coneixen o que jugaven els seus pares, avis...
- **Xapes/patacons.** Proposarem al responsable dels tallers de plàstica que confeccionin patacons a partir de cartes velles. Un cop fets els patacons proposarem diferents jocs: picar els patacons i et quedes els que es giren.
- **Mocador.** Es fan dos equips igualats a la mateixa distància d'un punt central. El mestre o un nen que no pugui jugar aguant el mocador al punt central. Els dos equips es posen un número cada un. El que està al mig diu el número i el nen de cada equip que el té surt corrents a buscar el mocador. El primer que l'agafa marxa corrents, direcció al seu grup. El que no l'ha agafat el pot seguir, si el toca, aquest queda agafat i es col·loca al costat del que té el mocador. Un nen del seu equip el pot salvar, sempre i quan porti el mocador.
 - *Variant 1:* s'ensenyen dits per dir el número,
 - *Variant 2:* dir dos números i es pacta com han d'anar a buscar el mocador (agafats, un sobre l'esquena de l'altre...)

- **Patins, monopatins.** Es proposa als alumnes que portin patins o monopatins, els que en tinguin, els que no, no passa res. Es fan grups de 3 o 4, cada grup ha de disposar de patins o monopatin. El mateix grup prepara un petit circuit, el qual realitzarà per torns. Els nens que no tenen patins han de vetllar per la seguretat dels demés. Un cop han realitzat el circuit, tots els membres del grup, passaran a un altre circuit.
- **Matar/Punxats/matar conills/la pastora** Es pot jugar de diferents maneres: amb camp i sense. Sense camp: es delimita un espai per jugar. Tothom juga individualment. Es posa una pilota en joc. El primer jugador que l'agafi comença el joc, pot fer fins a 3 passes i intentar matar a un company. Si el company l'escapça, el que està mort és el que ha fet el llançament. La persona morta seu a terra i espera agafar la pilota per poder-se salvar, un cop la té la pot passar a un company que també està assegut a terra i així queda salvat i pot continuar jugant.

Amb camp: es delimiten quatre espais marcats. A i B és on es col·loquen els dos equips i a la zona A1 i B1, es posaran els morts. Aquests es podran salvar matant un membre de l'equip contrari.

- **A gomes** Es fan grups de 6 nens i se'ls dóna una goma. Els dos jugadors que subjecten la goma, en primer lloc se la col·loquen entre les cames (obertes) a l'alçada dels turmells. A mida que avança el joc i tots els jugadors han saltat amb les gomes en aquesta alçada, s'apugen fins als genolls, malucs, cintura, pit, coll i el cap (la goma agafada amb les mans a l'alçada del front). Per posar més dificultat, a la primera posició (turmells) els jugadors que salten no poden tocar la goma.

Els jugadors que salten comencen a jugar fent una sèrie de passos, a dreta i esquerra, per sobre les gomes al ritme d'una cançó que canten entre tots.

Un cop un jugador ha completat el seu torn sense equivocar-se, passa a saltar el següent jugador i així successivament fins que tothom ha saltat i s'apuja l'alçada de la goma.

Els moviments del jugador que salta consisteixen en posar i treure un o els dos peus dins l'espai delimitat per les gomes, saltar de

manera que la goma quedi lligada a un turmell i tornar-la a deslligar... tot depèn de l'habilitat del jugador i dels moviments que marqui la cançó amb la que es jugui. S'ha d'intentar que la goma no s'emboliqui en excés (perquè els nusos són difícils de desfer).

Si el jugador que salta s'equivoca, perd el seu torn i passa a substituir a un dels jugadors que subjecten la goma.

Una de les cançons que es canten en aquest joc:

“Don Melitón tenía tres gatos,
que los hacía bailar en un plato,
y por la noche les daba turrón,
que viva los gatos de Don Melitón”.

- **Curses de sacs.** Cada nen es posa dins un sac que li arribi per la cintura. Saltant ha d'arribar fins una línia situada a uns 10-20 metres
- **Moros i cristians (Picar mans).** Els equips es col·loquen en fila davant una línia. Un cristià va on estan els moros i els toca suaument la mà. De cop li pica fort a la mà a un dels moros i surt corrent cap el seu lloc. Si el moro l'atrapa el fa presoner i el porta al seu castell; si no, torna al seu lloc. El jugador que corre pot salvar els presoners del seu equip si els toca abans no l'agafi el seu perseguidor. Després el moro toca a un cristià. S'acaba quant un equip es queda sense participant.

- **Malabars.** Si mireu aquest link trobareu alguns exercicis de malabars per poder fer amb els nens.
<http://www.xtec.cat/~aalas/malabars/index.htm>
- **La ferradura.** Per a jugar-hi s'ha de plantar una vara de ferro a terra i traçar al seu voltant una circumferència de 50 o 60 centímetres de diàmetre. Cada jugador té entre 3 i 5 ferradures. Des d'una distància d'un parell de metres les han de tirar intentant que es quedin agafades a la vara o, si més no, que quedin dintre de la rotllana.
- **Estirar la corda.** Els nens es divideixen en dos grups, es marca una ratlla que delimita la meitat de la corda, un equip a cada extrem tira fort de la corda per intentar que l'altre equip passi la ratlla marcada
- El joc de les cadires. La seva versió tradicional i més coneguda consisteix en posar una rotllana de cadires al voltant de la qual els jugadors van donant voltes mentre sona la música. Quan la música s'atura s'han d'asseure, una persona a cada cadira. Però hi ha una cadira menys respecte al nombre de persones i aquell qui no pot seure queda eliminat. A cada ronda es retira una cadira. El guanyador és qui s'asseu a la última cadira quan queden dues persones jugant.

Síntesi-reptes

- Organitzar una tarda lúdico-festiva amb els familiar dels alumnes del grup classe per gaudir d'aquests jocs populars i tradicionals conjuntament. Aquesta jornada haurà d'estar preparada pels alumnes.
- **Activitats TAC:** buscarem per internet possibles jocs populars i tradicionals del nostre territori, i preguntarem si els nostres familiars els coneixen (ja sigui amb el mateix nom o un altre) i si hi havien jugat.

--	--

Observacions

- Cal tenir present les diferències entre jocs tradicionals i jocs populars.
- A diferència del **joc popular**, els **jocs tradicionals** són aquells que coneixem de tota la vida i s'han transmès de generació en generació fins arribar a l'actualitat. Aquests s'han adaptat als processos canviants de la societat, és a dir, al procés de transmissió i continuïtat durant un determinat període històric els quals estan molt arrelats a una cultura determinada.
- Joc popular: estan molt lligats a les activitats del poble pla, i al llarg del temps han passat de pares a fills. De la majoria d'ells no es coneix l'origen: simplement van néixer de la necessitat que té l'home de jugar. És a dir, es tracta d'activitats espontànies, creatives i molt motivadores
<http://www.scribd.com/doc/8423721/Jocs-Populars-i-Tradicionals>
- En aquesta unitat hem explicat un llistat ampli de jocs populars i tradicionals. Utilitzeu els que vulgueu, i segur que encara en podeu afegir molts més.